

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : E.02.0.KKG.0.10/101-383/251

Ankara

15/1/2002

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 22/11/2001 tarihinde kararlaştırılan "Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Bülent ECEVİT

Bülent ECEVİT
Başbakan

Eki :

- 1- Kanun Tasarısı
- 2- Gerekçe (Genel-Madde)

T. B. M. M. BAŞKANLIĞI	
Tali Kom.	
Esas Kom.	Adalet
Tarih	15.1.2002-1/946
E. Md.	K.D.Bşk.
BAŞKAN	<i>[Signature]</i>

GENEL GEREKÇE

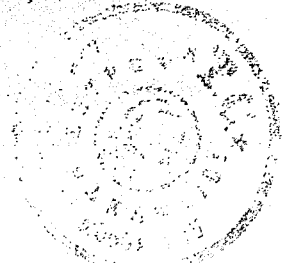
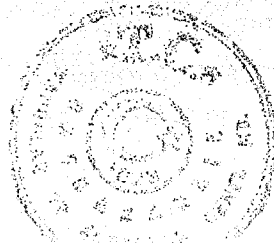
Çağdaş demokrasiler, temel hak ve hürriyetleri sağlamayı hedef alan çoğulcu, katılımcı düşünceye dayanan ve hoşgörü ortamında gelişen sistemlerdir. Çağımızda insan hakları ve temel hürriyetlerin tanınması, evrensel bir ilgi konusu olmakla kalmamış; bunların güvence altına alınarak aykırı uygulamalardan korunması ve daha ileri düzeyde gerçekleştirilmesi amacıyla bazı uluslararası kuruluşlar oluşturulmuş ve bu kuruluşlar bünyesinde çeşitli uluslararası belgeler kabul edilmiştir. Bu kuruluşların başında, hemen tüm dünya ülkelerini kapsayan Birleşmiş Milletler Teşkilâtı ile demokratik Avrupa ülkelerinin siyasal birliği olan Avrupa Konseyi'nin geldiği bilinmektedir. Konuyla ilgili uluslararası belgelerden en önemlileri 10 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme ve eki protokollerdir. Düşünce ve ifade hürriyeti, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 18 ve 19 uncu maddeleri ile kısaca "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi" olarak adlandırılan İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin 10 uncu maddesinde güvence altına alınmıştır.

Temel hak ve hürriyetler, Anayasamızda da ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş bulunmaktadır. Bunlar arasında düşünce ve ifade hürriyetleri, demokratik rejimin gelişmesi bakımından özel bir öneme sahiptir.

Zaman içinde ortaya çıkan ihtiyaçlar ve değişen görüşler, Anayasada değişiklik yapılmasını zorunlu kılmıştır. Demokratikleşme yolunda yeni bir adım olarak Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen 3.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun, 17.10.2001 tarih ve 24556 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir.

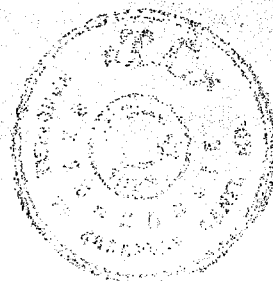
Anayasada 4709 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, temel hak ve hürriyetlerin özlere dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilmesi öngörülmek suretiyle bu konuda yeni bir sistem benimsenmiştir. Bu değişiklik, temel hak ve hürriyetler, bu arada düşünce ve ifade hürriyeti bakımından bir genişleme sağlamıştır.

Anayasada yapılan değişikliklere uygulama kabiliyeti kazandırılabilmesi, ilgili kanunlarda da değişiklik yapılmasını gerektirmektedir. Bu amaçla hazırlanan Tasarı ile Türk Ceza Kanununun 159 ve 312 nci, Terörle Mücadele Kanununun 7 ve 8 inci maddelerinde yer alan suçların unsurları, ceza müeyyidesi ile güdülen amaçla orantılı olarak yeniden düzenlenmiş; böylece düşünce ve ifade hürriyetinin genişletilmesi sağlanmıştır.

Ayrıca, toplu olarak işlenen suçlar için öngörülen gözaltı süresinin dört güne indirilmesi ve kişinin yakalandığı veya tutuklandığının, yakınlarına derhal bildirilmesi de 4709 sayılı Kanunla getirilen önemli yenilikler arasında yer almaktadır. Bu çerçevede içinde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ve Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunda yer alan gözaltı süreleri Anayasada yapılan değişikliğe uygun olarak yeniden düzenlenmiş; kişinin yakalandığı veya tutuklandığının yakınlarına derhal bildirilmesine yönelik Anayasa ilkesi, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda somutlaştırılmıştır.

Tasarı, yukarıda belirtilen değişikliklerin gerçekleştirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1.— Madde ile Türk Ceza Kanununun 159 uncu maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Madde, Türklüğü, Türk Milletini, Türkiye Devletini, Türkiye Büyük Millet Meclisini, Bakanlar Kurulunu, bakanlıkları, adliyeyi veya Devletin askerî veya emniyet ve muhafaza kuvvetlerini veya bunları temsil eden bir kısmını alenen tahkir ve tezyif cürmüne karşı korumayı amaçlamaktadır.

Anayasanın 1 inci maddesinde “Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.”, 3 üncü maddesinde “Türkiye Devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür.” hükümleri yer almaktadır. Egemenliğini “Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle” kullanan, bu çerçevede yasama ve yargı yetkileri onun adına kullanılan Türk Milleti, Anayasanın 66 ncı maddesindeki anlatımla “Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür.” tanımı içindeki bütün insanları kapsayan bir hukukî kavramdır.

Yürürlükteki 159 uncu madde metninde geçen “Hükümet” yerine “Bakanlar Kurulu” deyiminin kullanılma nedeni, Anayasada yürütme gücünün bir parçası olarak Bakanlar Kurulunun kullanılmasıdır. Ayrıca bu organlar Devletin organı olduğundan manevî kişiliği de olmaz. Böylece Anayasa ve hukukî esaslarda uyum sağlanmıştır. Hükümet deyimi kullanılarak hakaret edildiğinde de Bakanlar Kurulunun tahkir edilmiş sayılacağı şüphesizdir. Aynı düşünce ile “adliyenin manevî şahsiyeti” ibaresi yerine “Adliyeyi” kelimesi kullanılmış ve bu suretle adliyenin bir bütün olarak fiilî varlığının korunmak istendiği ifade olunmuştur. “Adliye” terimi, adlî, idarî ve askerî yargı kurumlarının bütünüdür kavramaktadır.

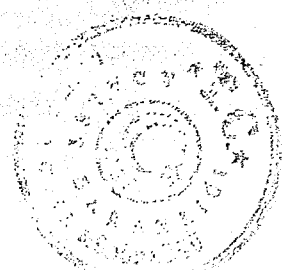
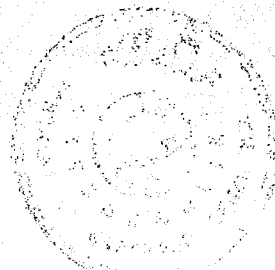
159 uncu maddenin birinci fıkrasında öngörülen “Devletin askerî veya emniyet ve muhafaza kuvvetlerini alenen tahkir ve tezyif” suçunun işlenmiş sayılması için fiilin bu kuvvetlerin tümüne yönelik olarak işlenmesi gerekmez; fiilin onlardan herhangi birine karşı, örneğin sadece Kara, Deniz veya Hava Kuvvetlerinden birine ya da polis veya jandarmaya karşı işlenmesi de yeterlidir. Bu hususun belirtilmesi amacıyla maddeye “veya bunları temsil eden bir kısmını” ibaresi eklenmiştir.

Suçun maddî unsuru tahkir ve tezyiftir.

Maddenin ikinci fıkrasında yer alan hüküm gereğince örneğin iktidarın tahkir ve tezyifi hâlinde bunun Bakanlar Kuruluna yönelik bulunduğu hususunda tereddüt edilmeyecek işaret ve alâmetler varsa, tahkir ve tezyifin Hükümete yönelik olduğu kabul edilecektir.

Üçüncü fıkrada kanunlara veya Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarına alenen sövülmesi, yani küfredilmesi cezalandırılmıştır.

Dördüncü fıkrada suç bakımından gerek kişi ve gerek yer itibarıyla bir ağırlaştırıcı neden kabul edilmiştir.

MADDE 2.— Madde ile Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Tasarının bu maddesi ile, 312 nci maddedeki suçun unsurları daha belirgin hâle getirilerek, toplumsal savunmanın sağlanması yanında ifade özgürlüğünün güçlendirilmesi de amaçlanmaktadır.

Madde, nitelikleri itibarıyla birbirine çok yakın dört ayrı cürme yer vermiş bulunmaktadır:

1. Bir cürmün övülmesi veya iyi görüldüğünün söylenmesi,
2. Kişilerin kanuna uymamaya tahrik edilmeleri,
3. İnsanların sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılığına dayanarak birbirine karşı kamu düzenini bozma olasılığını ortaya çıkaracak bir şekilde düşmanlığa veya kin beslemeye tahrik edilmeleri,
4. Halkın bir kısmının aşağılayıcı ve insan onurunu zedeleyecek biçimde tahrik edilmesi.

Birinci suçun oluşması için, failin işlenmiş bir cürmü övmesi veya bunu iyi gördüğünü söylemesi gereklidir. İşlenmemiş olan cürümlerin mücerret övülmesi veya iyi görüldüğünün söylenmesi ise, duruma göre ya kanuna uymamaya tahrik suçunu veya 311 inci maddede yer alan suç işlemeye tahrik cürmünü ortaya çıkarır.

Maddede yer alan ikinci suç bakımından “kanun” sözcüğüne her türlü düzenlemeler girmektedir. Böylece tüzük ve yönetmeliklere, yönetim gücünün düzenleme yetkisi çerçevesinde çıkardığı bütün diğer işlemlere uymamaya tahrik hâlleri de suçu meydana getirir. Madde, kişilerin kanunlara uymamaya tahrik edilmeleri bakımından yapılacak hareketleri teker teker belirleyip göstermemiştir. O hâlde maddî unsurun değişik şekillerde gerçekleşebileceği meydandadır.

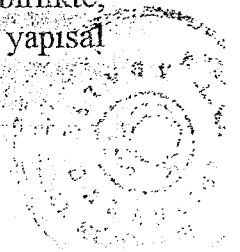
İşlenmiş olan bir suçun failini veya kanuna uymayan kişiliğini sırf bu fiilleri işlemiş bulunması nedeniyle övme hâlinde de, aynı suçun yani suçu övmenin oluşmuş bulunacağını kabul etmek gerekir. Zira bu hâllerde fail, kişi marifetiyle fiili övme veya iyi görme beyanında bulunmuş olmaktadır.

Her iki suçun oluşabilmesi için maddî unsurların alenen icrası gerekmektedir.

Yukarıda (3) numara altında tanımlı yapılan fiil, yani “sosyal sınıf, ırk, din, mezhep ve bölge farklılığına dayanarak insanları birbirine karşı kamu düzenini bozma olasılığını ortaya çıkaracak bir şekilde düşmanlığa veya kin beslemeye, alenen tahrik”, aslında bir tehlike suçudur.

Tehlike suçları, ifade özgürlüğünün kullanılması bakımından etrafında duraksamalara, yanlış anlaşılmalara elverişli bir alan yaratırlar. Bu bakımdan demokratik hukuk düzenlerinde, tehlike suçu yaratmaktan olabildiğince sakınılır; ancak, teknolojinin insan yaşamına bu derecede egemen olduğu bir dönemde bireyler, tehlikelerle çevrilmiş olarak yaşadıkları için tehlike suçlarına yer vermek zorunlu olmaktadır.

Maddeyle düzenlenen suç yönünden ise durum şöyledir: Çağdaş uygar toplum çoğulcudur. Bunun anlamı, toplumun, değişik din, mezhep, ırk, sosyal sınıf, bölge farklılığı, siyasal görüşler, idealler, toplum insanlarına hizmet bakımından farklı yollar, metotlar, değişik zihniyetler taşıyan insanlardan oluştuğudur. Böyle bir toplum yapısında demokratik ilke, farklılıklar içerisinde bütünleşmeyi sürdürerek birlikte, barış içerisinde yaşamayı zorunlu kılar; sosyal yapıyı oluşturan yapısal

unsurlar birbirleriyle ahenkli bir bütün oluşturmakta devam etmelidir. Bütünleşme derecesi ne derecede yüksek olursa, demokratik özgürlükler de toplumda aynı oranda geniş olarak kullanılabilir. Bütünleşmenin temel koşullarının başında, değişik yapıdaki insanların, değişik fikir, kanaat ve inançları tam bir hoşgörü ile karşılamayı benimsemeleri, bu tutumu içlerine geçirmiş bulunmaları gelmektedir. O hâlde kişilerin, maddenin saydığı farklılıkları esas alarak düşmanlığa, kin beslemeye alenen tahrik edilmelerinin ortaya çıkaracağı tehlikeye karşı hukuk sisteminin savunma araçları getirmesi gerekli ve zorunludur. Hele toplum yapısı, geniş bir mozaik biçiminde olan ülkeler yönünden bu zorunluluk daha da önemlidir.

Ancak temel sorun, bu zorunluluğu, eleştiri olanağını, ifade özgürlüğünü, siyasal propaganda yapmak hakkını zedelemekten karşılayabilmektir.

Bu bakımdan çağdaş demokratik ceza hukuku şu yolu veya stratejiyi uygulamaktadır: Soyut (mücerret) tehlikeyi değil, somut tehlikeyi suç hâline getirmek, somut tehlike suçlarını kabul etmek ve değişik maksatlarla yapılan açıklamaları, gerçek unsurları itibarıyla belirlenmiş bir tehlikeyi ortaya çıkarmaları hâlinde cezalandırmak, yani zorunluluk hâllerinde tahriki cezalandırmak için bunun somut bir tehlikeye meydan verecek nitelikte olup olmadığına bakmak. Bu yaklaşım, – Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesinin geliştirdiği bir ölçü ile – “açık ve mevcut tehlike” (clear and present danger) kavramına da uygundur.

Bu amaca, tehlike suçlarına ait kanun metinlerini uygulamada yorumlamakla görevli bulunan yüksek yargı organlarının karar ve içtihatları ile, yani bu yüksek kurumların tehlike suçunun oluşmasını, kanun metinlerini somut bir tehlikenin meydana çıkması olasılığını esas alarak yorumlamaları suretiyle ulaşılabileceği gibi, kanun metinlerinde somut tehlikeyi belirleyen sözcük ve kavramlara yer vererek de hedefe ulaştıracak çözümler gerçekleştirilebilir; böylece toplumsal korunma ve özgürlükler aynı zamanda sağlanıp korunmuş olabilirler.

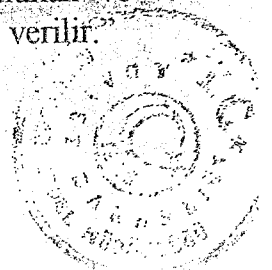
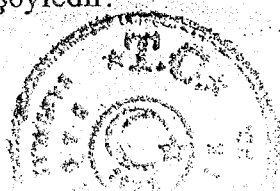
Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bu hususta belirttikleri ve saptadıkları, artık hukukçularca bilinen ölçütler, içtihatlarla toplumsal tehlikeyi önleme ve eleştiri, ifade, siyasal propaganda hürriyetlerini aynı zamanda sağlama amacına ulaşmanın sağlam ilke, çare ve uygulamaları olarak değerlendirilmektedir.

Bazı ülkeler ise, yukarıda açıklandığı üzere, tehlikeyi giderme ve aynı zamanda hürriyetleri sağlama stratejisi olarak ikinci yolu yeğleyerek, somut tehlike suçu oluşturulması için kanun metinlerine bu hususta şekil vermeyi, açıklık getirmeyi uygun saymışlardır.

Örneğin Avusturya Ceza Kanununun 283 üncü maddesi şöyledir: “Ülkede bulunan kilise veya din gruplarına veya bir ırka veya bir halka veya halk grubuna karşı, kamu düzenini bozmaya elverişli biçimde alenen düşmanca bir eyleme girişilmesi çağrısını yapan veya bunu tahrik eden kimseye bir yıla kadar hürriyeti bağlayıcı ceza verilir.

Yukarıdaki fıkrada açıklanan gruplara karşı alenen kışkırtmada bulunan ve insan onurunu zedeleyecek biçimde söven veya aşağılayan kimseye aynı ceza verilir.

Alman Ceza Kanununun 130 uncu maddesi şöyledir:

“ (1) Toplumsal barışı bozmaya elverişli bir şekilde,

1. Halk gruplarını birbirinden nefret etmeye veya halk grupları aleyhine cebir ve şiddet uygulanmasına veya keyfi uygulamalar yapılmasına tahrik edenler veya,

2. Halk gruplarını küçük düşürmek suretiyle insanlık onurunu ihlâl edenler,

üç aydan beş yıla kadar hapisle cezalandırılır.

(2) Yukarıdaki fiiller yayın yoluyla işlenirse ceza arttırılır.

(3) Nasyonal Sosyalist rejim tarafından işlenmiş fiilleri, toplumsal barışı bozmaya elverişli bir şekilde, alenen veya bir toplantıda onaylayanlara veya yapılan fiilleri yalanlayanlara zorunlu bir eylem gibi gösterenlere beş yıla kadar hürriyeti bağlayıcı cezaya veya para cezasına hükmedilir.”

1881 Fransız Basın Kanununun 24 üncü maddesinin altıncı fıkrası ise şöyledir: “23 üncü maddede yer alan vasitalardan birisi ile menşeleri veya etnik bir gruba, millete, ırka veya belirli bir dine mensup bulunmamaları nedeniyle, kişiye veya kişiler grubuna karşı ayrımcılık yapılmasına, kine veya şiddete tahrik eden kimseler, bir yıl hapse ve 300.000 frank para cezasına veya bunlardan birisine mahkûm edilirler.” Aynı maddenin yedinci fıkrasında, bu suçtan dolayı mahkûm edilen kişilere ayrıca belirli fer’î cezaların da verileceği belirtilmiştir.

Aynı Kanunun 24bis maddesinde, yukarıda değinilen Alman Ceza Kanununun 133 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan hüküm, değişik sözcükler ve ifade biçimiyle tekrarlanmaktadır.

Görülüyor ki, toplumsal barış ihtiyacı ile eleştiri ve ifade, siyasal propaganda hürriyetlerini bağdaştırmak üzere, 312 nci maddenin ikinci fıkrasında yer alan suça ilişkin hükümlerin benzerleri, yabancı demokratik ülkelerde de yer almaktadır.

Maddenin ikinci fıkrası, yukarıda açıklanan ilke ve strateji doğrultusunda kamu düzenini ve toplumsal bütünleşmeyi korumak bakımından fiili, somut tehlike suçu hâline getirmiştir. Suçun şeması şu suretle belirlenebilir:

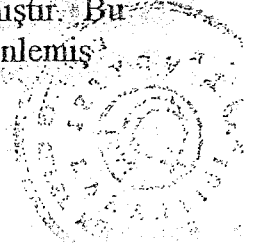
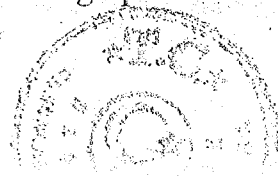
1. İnsanlar, birbirlerine karşı düşmanlığa veya kin beslemeye tahrik edileceklerdir.

2. Bu tahrik, bir tür bağımlı hareketle yani insanların sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılığına dayanılarak gerçekleştirilecektir, yani düşmanlık veya kin, bu farklılık üzerine dayanmak suretiyle yerleştirilmeye çalışılacaktır.

3. Tahrik yapılırken başvuru eylem, beyan ve ifadeler, kamu düzenini bozma olasılığını ortaya çıkaracak bir şekilde olacaktır. Hareketlerin belirtilen maksada uygun nitelik gösterip göstermediği, fiilin somut bir tehlike suçu olduğu göz önünde bulundurularak hâkim tarafından takdir edilecektir. Elbette bu takdir yapılırken, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bu konuda sürekli tekrarladığı ölçütleri göz önünde bulundurmak gereklidir.

4. Failde yukarıda belirtilen koşul ve eylemlere yönelik cürüm kastının varlığı saptanacaktır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, kendisine özgü özellik taşıyan bir hakaret suçuna yer verilmiştir. Bilindiği üzere, genel olarak hakaret suçunun oluşması için, mağdurun belli veya belirlenmesi olanaklı bulunması gerekir. Ancak yabancı hukuklarda, İngilizcede (group libel) denilen, grupların tahkiri de suç olarak saptanmıştır. Bu maddede, toplumsal barışı korumak amacıyla, bir tür grup tahkiri suçunu düzenlemiş

bulunmaktadır. Burada da somut tehlikeye işaret etmek amacıyla hakaretin halkın bir kısmını “aşağılayıcı ve insan onurunu zedeleyecek biçimde olması” koşulu aranacaktır.

Maddenin son fıkrasında, fiillerin 311 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen araç ve şekillerle işlendiğinde cezaların, bir katı oranında arttırılacağı belirtilmiştir.

MADDE 3.— Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle, aynı maddenin birinci fıkrası uyarınca meydana getirilen örgüt mensuplarına yardım eden veya terör yöntemlerine başvurmaya özendirecek şekilde örgütle ilgili propaganda yapanların fiillerinin cezalandırılması hüküm altına alınmıştır.

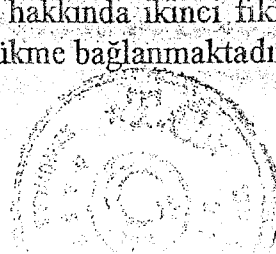
Fıkranın eski düzenlemesinde bulunan “örgütle ilgili propaganda yapanlara” ibaresinin başına “terör yöntemlerine başvurmaya özendirecek şekilde” ibaresi eklenmek suretiyle her propagandanın değil, terör yöntemlerine başvurmaya özendirecek propagandaların suç olması öngörülmüştür. Böylece düşünce özgürlüğü sınırları genişletilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bu alanda aradığı kriterlere uygun bir düzenleme getirilmiştir.

MADDE 4.— Terörle Mücadele Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle, maddenin ana unsurları korunarak 8 inci maddedeki genel kasıtlı birlikte, “Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak amacı”nda somutlaşan özel kasıt, suçun unsuru olarak açıkça belirtilmiştir. 4709 sayılı Kanunla değiştirilen Anayasamızın 13 üncü maddesine uygun olarak, ülke bütünlüğünün korunması amacıyla demokratik bir toplumda zorunlu önlem niteliğinde ve güdülen amaçla orantılı bir düzenleme yapılmıştır. Bu arada 8 inci maddede yer alan propaganda suçunun terör yöntemlerine başvurmayı özendirecek şekilde işlenmesi hâli, fiile bağlı ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenmiştir. Ayrıca birinci fıkrada yer alan “yazılı ve sözlü propaganda” ibaresi, çağın gereklerine uygun olarak “yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5.— Madde ile Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 16 ncı maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi madde metninden çıkartılmakta, üçüncü ve dördüncü fıkraları yeniden düzenlenmektedir.

Anılan Kanunun 16 ncı maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinin madde metninden çıkarılması suretiyle, üç veya daha fazla kişinin bir suça iştiraki suretiyle toplu olarak işlenen suçlarda gözaltına alma süresinin Cumhuriyet savcısının talebi ve hâkim kararı ile yedi güne kadar uzatılması usulü kaldırılmakta ve diğer mahkemelerin görevine giren suçlarda yapılan soruşturmalarda paralellik sağlamak üzere, Anayasanın 19 uncu maddesinde 4709 sayılı Kanunla yapılan değişikliğe uygun olarak dört güne indirilmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında yapılan değişiklikle, olağanüstü hâl ilân edilen bölgelerde yakalanan veya tutuklanan kişiler hakkında ikinci fıkradaki sürenin “yedi güne kadar hâkim kararıyla uzatılabileceği” hükme bağlanmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında yapılan değişiklikle de Cumhuriyet savcısı tarafından gözaltı süresinin uzatılmasına yazılı olarak emir verilmesinden sonra tutuklunun müdafii ile her zaman görüşebileceği öngörülmektedir.

MADDE 6.— Madde ile Anayasanın 19 uncu maddesinde 4709 sayılı Kanunla yapılan değişikliğe paralel olarak, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun “Sanığın tutuklanmasından kimlere haber verileceği” ni düzenleyen 107 nci maddesi yeniden düzenlenmiştir.

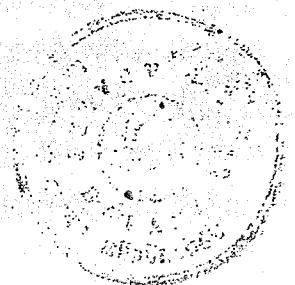
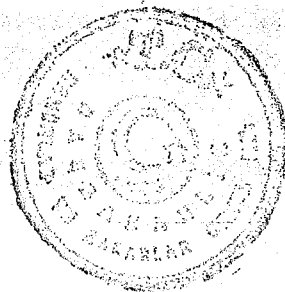
Madde ile tutuklamadan ve tutuklamanın uzatılmasına ilişkin her karardan tutuklunun bir yakınına veya belirlediği bir kişiye hâkimin kararıyla gecikmeksizin haber verileceği hükme bağlanmıştır. Ayrıca soruşturmanın amacını tehlikeye düşürmemek kaydıyla, tutuklunun tutuklamayı bir yakınına veya belirlediği bir kişiye bizzat bildirme olanağı da getirilmiştir.

MADDE 7.— Madde ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 128 inci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi ile üçüncü fıkrası madde metninden çıkarılmaktadır. Bu değişiklikle, üç veya daha fazla kişinin bir suça iştiraki suretiyle toplu olarak işlenen suçlarda gözaltı süresinin Cumhuriyet savcısının talebi ve sulh hâkiminin kararı ile yedi güne çıkarılması usulü kaldırılarak, toplu olarak işlenen suçlarda gözaltı süresinin uzatılması Cumhuriyet savcısının emri ile olanaklı hâle getirilmektedir. Anayasanın 19 uncu maddesinde 4709 sayılı Kanunla yapılan değişikliğe uygun olarak bu tür suçlarda gözaltı süresinin en çok dört gün olması öngörülmektedir. Böylece Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarına ve Avrupa Konseyine üye devletlerin mevzuatına da uyum sağlanmıştır.

Öte yandan, Anayasanın 19 uncu maddesinde yapılan değişikliğe paralel olarak, yakalamadan ve yakalama süresinin uzatılmasına ilişkin emirden yakalananın bir yakınına veya belirlediği bir kişiye Cumhuriyet savcısının kararıyla gecikmeksizin haber verileceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 8.— Yürürlük maddesidir.

MADDE 9.— Yürütme maddesidir.

BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1.— 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 159 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 159.— Türklüğü, Türk Milletini, Türkiye Devletini, Türkiye Büyük Millet Meclisini, Bakanlar Kurulunu, bakanlıkları, adliyeyi, Devletin askerî veya emniyet ve muhafaza kuvvetlerini veya bunları temsil eden bir kısmını alenen tahkir ve tezyif eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

Birinci fıkrada yazılı cürümlerin işlenmesinde, tahkir ve tezyif edilen açıkça belirtilmemiş olsa bile, ona yönelik bulunduğu tereddüt edilmeyecek bir durum varsa, tahkir ve tezyif edilen açıklanmış gibi kabul edilir.

Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına veya Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarına alenen sövenlere bir aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.

Türklüğü, Türk Milletini veya Türkiye Devletini tahkir ve tezyif, yabancı memlekette bir Türk vatandaşı tarafından işlenirse verilecek ceza üçte biri oranında artırılır.”

MADDE 2.— Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 312.— Bir cürmü alenen öven veya iyi gördüğünü söyleyen veya kişileri kanuna uymamaya tahrik eden kimseye altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

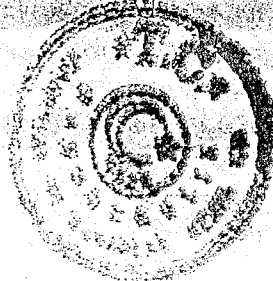
Sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılığına dayanarak insanları birbirine karşı kamu düzenini bozma olasılığını ortaya çıkaracak bir şekilde düşmanlığa veya kin beslemeye alenen tahrik eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

Halkın bir kısmını aşağılayıcı ve insan onurunu zedeleyecek bir şekilde tahkir eden kimseye de birinci fıkradaki ceza verilir.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı suçlar 311 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen araçlar veya şekillerle işlendiğinde verilecek cezalar bir katı oranında artırılır.”

MADDE 3.— 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yukarıdaki fıkra uyarınca meydana getirilen örgüt mensuplarına yardım edenlere veya terör yöntemlerine başvurmaya özendirecek şekilde örgütle ilgili propaganda yapanlara fiilleri başka bir suç oluştursa bile ayrıca bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşyüzmilyon liradan birmilyar liraya kadar ağır para cezası verilir.”

MADDE 4.— Terörle Mücadele Kanununun 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 8.— Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak amacıyla yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda ile toplantı, gösteri ve yürüyüş yapanlar hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmedikçe bir yıldan üç yıla kadar hapis ve birmilyar liradan üçmilyar liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur. Bu suçun terör yöntemlerine başvurmaya özendirecek şekilde işlenmesi hâlinde verilecek ceza üçte bir oranında artırılır; mükerreren işlenmesi hâlinde ise, verilecek hapis cezaları paraya çevrilemez.

Birinci fıkrada belirtilen propaganda suçunun 5680 sayılı Basın Kanununun 3 üncü maddesinde belirtilen bir mevkute vasıtasıyla işlenmesi hâlinde, ayrıca bunların sahiplerine ilgili mevkutenin varsa bir önceki ay ortalama satış bedelinin dörtte üçü kadar ağır para cezası verilir. Ancak verilecek para cezası hiçbir hâlde üçmilyar liradan az olamaz. Bu mevkutelerin sorumlu müdürlerine, sahiplerine verilecek para cezasının yarısı uygulanır ve altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

Birinci fıkrada belirtilen propaganda suçunun ikinci fıkrada yazılı mevkuteler dışındaki basılı eser ve sair kitle iletişim araçları ile işlenmesi hâlinde, sorumluları ve kitle iletişim araçları sahipleri hakkında altı aydan iki yıla kadar hapis ve birmilyar liradan üçmilyar liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur. Ayrıca mahkeme, ilgili radyo ve televizyon kuruluşunun bir günden yedi güne kadar yayından men'ine karar verir.

Birinci fıkrada belirtilen propaganda suçunun ikinci ve üçüncü fıkralarda yazılı kitle iletişim araçları ile işlenmesi hâlinde verilecek ceza üçte bir oranında artırılır.”

MADDE 5.— 16.6.1983 tarihli ve 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 16 ncı maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi madde metninden çıkarılmış, üçüncü ve dördüncü fıkraları ise aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

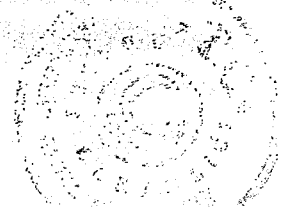
“Anayasanın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hâl ilân edilen bölgelerde yakalanan veya tutuklanan kişiler hakkında ikinci fıkrada dört gün olarak belirlenen süre, Cumhuriyet savcısının talebi ve hâkim kararıyla yedi güne kadar uzatılabilir.

Tutuklu bulunan sanık, müdafii ile her zaman görüşebilir. Cumhuriyet savcısı tarafından gözaltı süresinin uzatılmasına yazılı olarak emir verilmesinden sonra gözaltında bulunan kişi hakkında da aynı hüküm uygulanır.”

MADDE 6.— 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 107 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 107- Tutuklamadan ve tutuklamanın uzatılmasına ilişkin her karardan tutuklunun bir yakınına veya belirlediği bir kişiye, hâkimin kararıyla gecikmeksizin haber verilir.

Ayrıca, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürmemek kaydıyla, tutuklunun tutuklamayı bir yakınına veya belirlediği bir kişiye bizzat bildirmesine de izin verilir.”

MADDE 7.— Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 128 inci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi madde metninden çıkarılmış ve üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yakalamadan ve yakalama süresinin uzatılmasına ilişkin emirden yakalananın bir yakınına veya belirlediği bir kişiye, Cumhuriyet savcısının kararıyla gecikmeksizin haber verilir.”

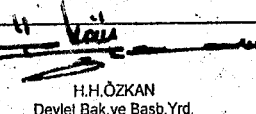
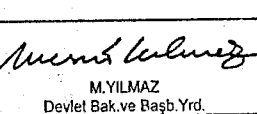
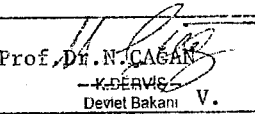
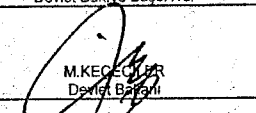
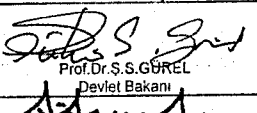
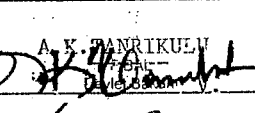
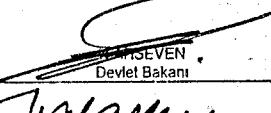
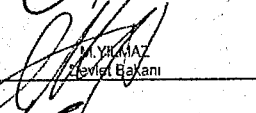
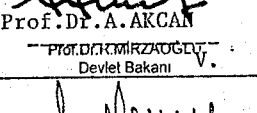
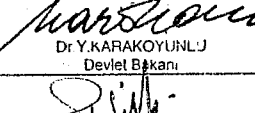
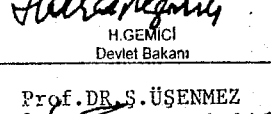
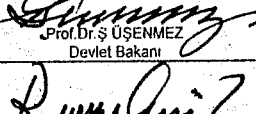
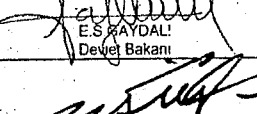
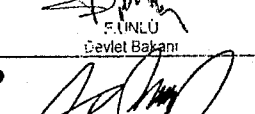
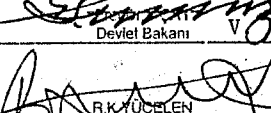
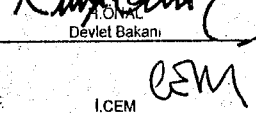
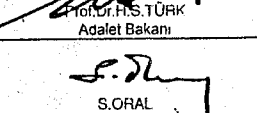
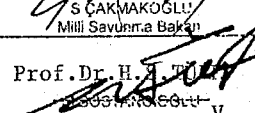
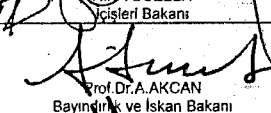
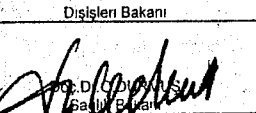
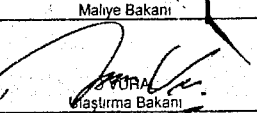
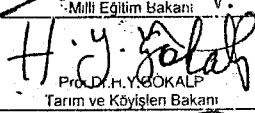
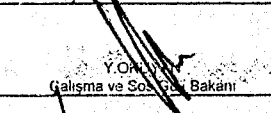
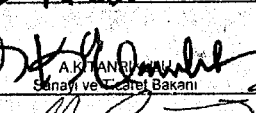
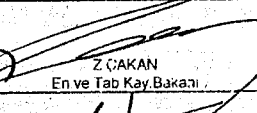
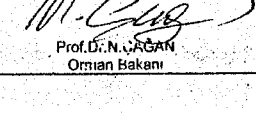
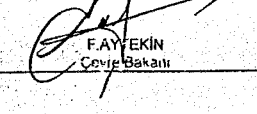
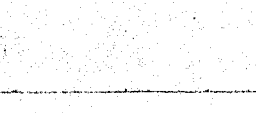
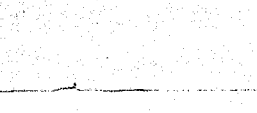
T/ 279

Madde 8- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 9- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Eki

BÜLENT ECEVİT
BAŞBAKAN

 D. BAĞÇELİ Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 H.H. ÖZKAN Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 M. YILMAZ Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 Prof. Dr. N. ÇAĞAN Devlet Bakanı V.
 Prof. Dr. T. TOSKAY Devlet Bakanı	 M. KEÇECİ Devlet Bakanı	 Prof. Dr. S. S. GÜREL Devlet Bakanı	 A. K. TANRIKULU Devlet Bakanı
 M. ERGİVEN Devlet Bakanı	 M. YILMAZ Devlet Bakanı	 Prof. Dr. A. AKCAN Devlet Bakanı	 Dr. Y. KARAKOYUNLU Devlet Bakanı
 H. GEMİCİ Devlet Bakanı	 Prof. Dr. S. ÜŞENMEZ Devlet Bakanı	 E. S. BAYDAL Devlet Bakanı	 F. İNİLÜ Devlet Bakanı
 Prof. Dr. S. ÜŞENMEZ Devlet Bakanı V.	 İ. İNAL Devlet Bakanı	 Prof. Dr. H. S. TÜRK Adalet Bakanı	 S. ÇAKMAKOĞLU Milli Savunma Bakanı
 R. K. YÜCELEN İçişleri Bakanı	 İ. CEM Dışişleri Bakanı	 S. ORAL Maliye Bakanı	 Prof. Dr. H. Y. TUNÇ Milli Eğitim Bakanı V.
 Prof. Dr. A. AKCAN Bayındırlık ve İskan Bakanı	 Prof. Dr. D. D. İNAL Bak. Yrd.	 S. YILMAZ Ulaştırma Bakanı	 Prof. Dr. H. Y. GÖKALP Tarım ve Köyişleri Bakanı
 Y. ÖZKAN Gelişme ve Sosyal. Bak.	 A. K. TANRIKULU Sanayi ve Ticaret Bakanı	 Z. ÇAKAN En ve Tab. Kay. Bakanı	 M. İTALAY Kültür Bakanı
 M. TAŞAR Turizm Bakanı	 Prof. Dr. N. ÇAĞAN Orman Bakanı	 F. AYVEKİN Çevre Bakanı	

Dosya No.

101-383

1701